

EVOLUȚIA STRUCTURII SOCIALE A SOCIETĂȚII SOCIALISTE

A VIII-a Constătuire a Comisiei de problemă din țări socialiste

— octombrie, 1981 —

În zilele de 7-9 octombrie 1981 s-au desfășurat la București, lucrările celei de-a VIII-a constătuiri a Comisiei de colaborare dintre academile unor țări socialiste pe problema *Evoluția structurii sociale a societății socialiste, planificare și prognoză socială*. Găzduită de Academia de Științe Sociale și Politice, constătuirea a întrunit specialiști din institutele și centrele de cercetare sociologică din țările participante la activitatea Comisiei: Bulgaria, Cehoslovacia, R. D. Germană, Polonia, România, U.R.S.S. și Ungaria. Delegația română a fost formată din: Ion Drăgan, Ștefan Costea, Ion Iordăchel, Honorina Cazacu, Oscar Hoffman, Vasile Miftode și Achim Mihu.

Ordinea de zi a constăturii a fost următoarea: 1. Sesiunea științifică pe tema: „Teoria sociologică și practica dezvoltării structurii sociale a societății socialiste”; 2. Schimb de informații cu privire la activitatea depusă în perioada 1975-1980 de către Comisie și grupurile sale de lucru și precizarea planului pentru anii 1981-1985; 3. Schimb de informații cu privire la cercetările sociologice efectuate în țările participante la lucrările Comisiei.

Discuțiile au reliefat activitatea bogată desfășurată în cadrul planului de colaborare a Comisiei, soldată cu publicarea unui număr de cinci volume și pregătirea pentru tipar a altor două. Au apărut până acum: *Dezvoltarea socială a clasei muncitoare în țările socialiste* (antologie în limba engleză, Moscova, 1978, la care au colaborat și sociologi din țara noastră), *Dezvoltarea intelectualității în societatea socialistă* (antologie, Berlin, 1978), *Planificarea și prognoza proceselor sociale* (Praga, 1978), *Model socialist de viață și structura socială* (Praga, 1980, cu contribuția și a sociologilor din țara noastră), *Probleme metodologice ale cercetării modelului de viață din țările socialiste* (Varșovia, 1980). Au apărut până acum patru numere din „Buletinul Informativ al Comisiei” (în care s-au publicat mai multe studii, recenzii elaborate de cercetători români). Sunt în pregătire volumele: *Clasa muncitoare și intelectualitatea în struc-*

tura socială a societății socialiste (care va cuprinde și un capitol redactat de cercetători de la Centrul de cercetări sociologice) și o culegere de studii referitoare la dezvoltarea cercetărilor sociologice în țările participante la lucrările Comisiei (în care se va insera și un capitol legat de sociologia românească).

Participanții la lucrările constăturii au apreciat pozitiv rezultatele muncii de până acum, formulind, pentru viitor, numeroase propuneri privind extinderea schimburilor reciproce de informații, lărgirea preocupărilor legate de metodologia cercetării structurii sociale, abordarea unor noi direcții de investigații etc.

În cadrul schimburilor de informații, dr. Ștefan Costea a prezentat principalele realizări și obiective ale cercetării sociologice din țara noastră, arătind modalitățile diverse prin care sint abordate procesele majore proprii realității României contemporane, problemele ce stau în fața investigațiilor sociologice și căile de sporire a eficienței practice sociale ale acestora.

Conducătorii delegațiilor au fost primii la Academia de Științe Sociale și Politice de către prof. dr. docent Mihnea Gheorghiu, președintele Academiei. Cu acest prilej a avut loc un schimb de idei cu privire la preocupările actuale și perspectivele dezvoltării cercetărilor sociologice în țările socialiste participante la lucrările Comisiei, precum și a cooperării științifice internaționale în acest domeniu.

În cadrul programului reuniunii a fost inclusă și o vizită documentară în județul Dimbovița. Cu acest prilej, participanții au fost primiți de către tovarășul Ștefan Nicolae — secretar al Comitetului județean Dimbovița al P.C.R. și Gheorghe Bordea — prim secretar al Comitetului Municipal P.C.R., președintele Consiliului popular Tirgoviște. La discuția care a avut loc cu această ocazie, a fost pe larg prezentată politica partidului nostru de dezvoltare multilaterală, armonioasă și echilibrată a tuturor zonelor și localităților țării, ilustrată și cu fapte legate de transformările profunde, calitative ale județului

Dimbovița. Au fost vizitate întreprinderile de oțeluri speciale și strunguri din Tîrgoviște și Stațiunea de cercetare și producție - Volnești.

Un punct important pe ordinea de zi a lucrărilor l-a constituit sesiunea științifică pe tema *Teoria sociologică și practica dezvoltării structurii sociale a societății socialiste*. Referatul de fapt a fost prezentat de delegația română, avînd ca titlu: *Strategia evoluției structurii sociale în procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate* (autori: Ion Drăgan, Honorina Cazacu, Oscar Hoffman). Au mai fost susținute următoarele comunicări: *Principalele categorii ale teoriei structurii sociale și de clasă* (B. Ivanov-Bulgaria), *Elemente ale condițiilor materiale de viață ale muncitorilor industriali* (T. Kalosi - Ungaria, L. Beskid - Polonia), *Probleme sociologice ale apropiierii dintre clasele și păturile sociale din R.D. Germană* (R. Vaidig - RDG), *Sociologia și practica socială* (G. Binkler, R. Vaidig - RDG), *Unele tendințe în structura învățămîntului în Polonia* (B. Adamski, Z. Sufin, B. Wessolowsky - Polonia), *Probleme ale dezvoltării structurii sociale în societatea socialistă* (T. B. Riabuşkin - URSS), *Analiza statistică a structurii sociale a țărilor socialiste* (F. Horvat, A. Motejovski - Cehoslovacia).

Dezbaterile teoretică și metodologică a problemelor legate de evoluția structurii sociale a unor țări socialiste, prezentarea unora dintre rezultatele cercetărilor concrete întreprinse în acest domeniu, au conturat unele concluzii de mai mare actualitate științifică și importanță practică, dintre care menționăm:

În legătură cu *strategia de ansamblu a conducerii evoluției structurii sociale*. Schimbările structurii sociale reprezintă un segment interdependent al transformărilor petrecute pe ansamblul societății socialiste, de aceea analiza dinamicii structurii sociale nu poate fi realizată decît în contextul luării în considerație a întregii politici și practici proprii fiecărei țări socialiste. Există, bineînțeles, unele caracteristici generale tuturor țărilor socialiste, dar acestea se manifestă la nivelul realității concrete în cadrul unor procese și mutații nemijlocit legate de condițiile specifice, de opțiunile și obiectivele concrete fiecărei țări. De aceea, strategia conducerii schimbărilor structurii sociale se elaborează ca parte integrantă a politicii fiecărei țări socialiste. Referatul de bază al delegației române a prezentat strategia de acțiune a partidului, care ar putea fi caracterizată prin modelul alternativelor posibile cu restricție de valori. Această strategie presupune o gândire științifică, realistă și creatoare, care să asigure nu orice viitor, ci viitorul cel mai de dorit, capabil a asigura o dezvoltare a societății noastre, subordonată valorilor și

normelor de bază ale civilizației socialiste. În acest sens au fost subliniate opțiunile strategice ale partidului nostru pe planul dinamicii structurii sociale care au în vedere afirmarea mai puternică a clasei muncitoare, forța socială conducătoare a societății noastre și realizarea procesului de omogenizare socială. Trebuie, așadar, să se analizeze evoluția structurii sociale nu ca un scop în sine, ci ca parte integrată a sistemului de valori și scopuri, subordonată mijloacelor de acțiune conforme scopului fundamental și obiectivelor politicii partidului.

Evoluția claselor în dinamica de ansamblu a societății socialiste. O atenție principală a fost acordată situației claselor sociale și tendințelor de viitor ale evoluției acestora în contextul schimbărilor structurale prin care trec țările socialiste în etapa actuală. Analiza claselor sociale, a importanței apartenenței indivizilor la o clasă sau alta continuă să joace un rol esențial în caracterizarea de ansamblu a societății socialiste și înțelegerea acțiunii oamenilor ca persoane cu o traiectorie socială și participare specifică.

Clasele, s-a arătat, reprezintă grupuri sociale deosebit de complexe, cu o plurifuncționalitate marcantă, cu o dinamică proprie. Apartenența la o clasă își pune pecetea pe întreaga fizionomie a indivizilor, cu efecte multidimensionale asupra universului macrosocietal. Apartenența de clasă nu reprezintă o simplă aderare exterioară a individului. Așa cum a prezentat pe larg și referatul delegației noastre, trecerea într-o nouă clasă socială înseamnă doar începutul unui larg și complex proces de transformare a individului, de socializare în raport cu valorile și normele proprii unei clase, de însușire treptată a capacității de îndeplinire a setului de funcții și roluri specifice clasei respective. Pe de altă parte, clasa funcționează ca un grup social cu o existență și dinamică proprie, determinînd socialmente modele de viață și gândire pentru toți membrii săi.

În acest context, analiza structurii de clasă, a particularităților și evoluției claselor are o valoare practică deosebită, putînd oferi soluții de implementare a noi modele de activitate, prezentînd o diagnoză a stadiului de evoluție concretă a unei clase, a capacității sale reale de a îndeplini funcțiile și rolurile potențial caracteristice. Astfel, rolul conducător al clasei muncitoare în societatea socialistă poate fi înțeles în ceea ce are el particular și real. Creșterea rolului conducător al clasei muncitoare este o legitate a evoluției societății socialiste, dar această cerință nu se realizează de la sine. Clasa muncitoare își exercită funcția sa de forță socială conducătoare prin acțiunea practică a membrilor

săi, ceea ce impune o investigație diferențială a diverselor sale detașamente, a nivelului de integrare a indivizilor în cadrul clasei, a capacității reale a membrilor săi de a exercita setul de roluri corelat acestei funcții. Evoluția clasei muncitoare în țara noastră, îmbunătățirea calitativă a structurii sale, întărirea prezenței sale în viața socială a României se corelează direct cu procesele calitative care au loc actualmente în interiorul clasei muncitoare, de perfecționare politică, profesională, socială etc. a fiecărui muncitor. Aproximarea dintre clase, procesul treptat de dispariție a deosebirilor dintre clase nu înseamnă, în etapa actuală, diminuarea contribuției sociale specifice pe care poate (și este necesar) s-o aducă fiecare clasă și categorie socială. Dimpotrivă, discuția a scos în evidență acest fapt, activizarea claselor, creșterea activismului social al fiecărui membru al societății în raport cu natura propriei sale munci, constituie calea de întărire a coeziunii sociale, a reducerii distanțelor dintre clase, a diminuării însemnătății diferențelor dintre ele.

În acest cadru, referatul părții române a prezentat o experiență valoroasă proprie, legată de funcționarea unor echipe complexe de muncă (formate din muncitori, maștri, tehnicieni, proiectanți și ingineri) în cadrul unor întreprinderi aflate la un nivel înalt de înzestrare tehnologică. Aceste echipe au o valoare ce depășește cadrul profesional, oferind un mediu social favorabil transferului de valori și norme dintre clase, generalizării modului de viață și gândire, propriu muncitorilor pe ansamblul societății.

În legătură cu conținutul și natura procesului de omogenizare socială. Discuțiile purtate au contribuit la clasificarea naturii procesului de omogenizare socială din perspectiva creării unei viziuni științifice fundamentate și corect elaborată din punct de vedere al exigențelor unei construcții teoretice coerente (logic elaborată). Se mai constată unele neînțelegeri sau abordări simpliste ale problemelor privind natura și conținutul omogenizării, fapt ce conduce la diminuarea semnificației politice și practice-umane a acestui proces (ștergerea deosebirii dintre tipul de muncă fizică și intelectuală, redus la schimbările în conținutul muncii prin sporirea ponderii solicitărilor intelectuale ale muncii, reducerea deosebirii esențiale dintre sat și oraș, la urbanizare și modernizare etc.). Aceste abordări simpliste fac să nu se mai înțeleagă de ce omogenizarea socială este un proces specific socialismului (avându-se în vedere că și în țările capitaliste, de exemplu, revoluția tehnico-științifică duce la sporirea componentei intelectuale a muncii).

Intervențiile unor delegați și referatul prezentat de delegația română au adus în discuție

o serie de argumente care precizează natura și conținutul specific al omogenizării sociale ca proces propriu țărilor socialiste, deoarece numai socialismul este capabil să lichideze inegalitățile și privilegiile sociale, scizunea dintre conducere și execuție etc. În acest cadru, referatul nostru a definit omogenizarea socială ca un proces global macrosocial specific socialismului, constând din lichidarea treptată, stadială și progresivă a tuturor inegalităților și deosebirilor sociale esențiale dintre grupurile umane de viață (clase, structuri, colectivități teritoriale de viață, conducători și conduși etc.).

Sfera procesului de omogenizare trebuie analizată în raport cu conținutul procesului. Numeroase delegații au accentuat că omogenizarea nu duce (nu poate și nu trebuie să ducă) la lichidarea tuturor deosebirilor dintre oameni, ci doar a deosebirilor sociale esențiale dintre grupurile umane (în legătură cu deosebirile sociale esențiale privind condițiile de viață și activitate a acestor grupuri). Orice extindere a semnificației și sferei de acțiune a omogenizării în afara acestor cadre ar duce la o tendință de nivelare, ar afecta negativ dezvoltarea personalității umane, manifestarea plenară a oamenilor conform capacităților și aspirațiilor lor.

Raportul dintre omogenizare socială și diferențiere socială. Omogenizarea socială nu este un scop în sine, ci un proces ce acționează (trebuie să acționeze în cadrul unei strategii corect elaborate) în direcția formării modului de viață socialist și — în perspectivă — comunist. Unele delegații au acordat o atenție centrală locului și tipurilor istorice de diferențiere socială în dezvoltarea țărilor socialiste. Există diferite tipuri de diferențiere socială, cu o semnificație și funcție diversă. Unele diferențieri au la bază inegalitățile sociale rezultate din structura de clasă antagonică a capitalismului. Aceste diferențieri intră în sfera de acțiune a procesului de omogenizare și sînt necesare a fi treptat lichidate. Dar, lichidind aceste diferențieri care marchează poziții inegale în societate (condiții de viață, șanse de dezvoltare și afirmare, posibilități de satisfacere a cerințelor umane etc.), socialismul creează terenul apariției, dezvoltării, multiplicării altor tipuri de diferențieri, exprimînd tocmai natura nouă a modului de viață socialist și — în perspectivă — comunist, caracterizat prin asigurarea unor condiții de muncă și existență, capabile a genera dezvoltarea liberă și creatoare a tuturor indivizilor. Apar noi tipuri de diferențieri (legate de participarea la conducere, creșterea creativității muncii, prin sporirea ponderii solicitărilor mentale, creșterea nivelului de pregătire și cultură a oamenilor, sporirea volumului de timp liber și capacității folosirii sale în

mod cultural, dezvoltarea conștiinței socialiste și formarea unor sisteme de aspirații — trebuințe diversificate etc.) care au un rol progresist în continuarea civilizației socialiste. În același timp, o serie de diferențieri legate de actualul nivel de dezvoltare a țărilor socialiste au un rol progresist, contribuind la mobilizarea și stimularea acțiunii umane (de exemplu, sistemul de diferențieri legate de retribuție, acordarea de recompense, premii, beneficii sociale etc.).

Delegația română a prezentat pe larg această problemă în referatul de bază arătând modul în care partidul conduce procesul dezvoltării sociale, asigurând o serie de diferențieri corespunzătoare principiului echității socialiste.

Strategia și practica evoluției structurii sociale. Unele delegații au pus în discuție raportul dintre modelul teoretic al evoluției structurii sociale și practica existentă, posibilele deformări care apar în diversele sfere ale societății. Schimbările în structura socială nu pot fi înțelese corect decât luate în unitatea lor interdependentă, considerând structura socială ca un subsistem al sistemului societal global. Factorii de stimulare a activității umane nu acționează izolat, ci în cadrul unui sistem corelat direct acțiunii factorilor de schimbare societală. Așa se explică de ce, uneori, o puternică cointereseare materială a muncii nu are efecte stimulatorii, de ce propaganda nu poate fi eficientă etc. Neconcordanțele (deformările sau chiar contradicțiile) care pot apare în evoluția de ansamblu a structurii sociale exprimă disfuncționalități în dezvoltarea generală a unei țări. De aceea, trebuie acordată o atenție majoră evoluției corecte a diferențierilor sociale, asigurării unor corelații juste pe ansamblul societății între diferitele tipuri de diferențieri, politici de reducere treptată a acestor diferențieri în raport cu condițiile reale existente în toate sferile societății. Se impune o analiză teoretică și practică serioasă în scopul realizării unui optim dinamic funcțional al diferențierilor sociale, a unui raport optim între diferențieri — activismul social al maselor — și progresul social. Nu trebuie să se confunde deformările practice ale unor diferențieri cu valoarea lor progresistă pentru evoluția de ansamblu a societății socialiste.

Perspectiva evoluției structurii sociale și activitatea practică. Referatul delegației române a pus în discuție o serie de concluzii rezultate din analiza teoretică a evoluției structurii sociale a României, din perspectiva unor măsuri practice ce devin tot mai necesare. Dintre acestea menționăm: a. rolul tot mai important pe care-l va avea autoconducerea muncitorească în asigurarea unui optim funcțional al societății noastre, în stimularea pro-

ceselor de omogenizare socială și diferențiere socială (diversificare socială); b. formarea civilizației tehnico-științifice socialiste (ca rezultat al acțiunii proceselor transformatoare ale structurii sociale în contextul revoluției tehnico-științifice) impune rediscutarea tipului de formare profesională a muncitorilor din perspectiva exigențelor autoconducerii, automatizării tot mai complexe și suplă și a formării noului mod de viață; c. schimbarea funcțiilor sociale a serviciilor legate de producerea, prelucrarea, difuzarea și implementarea cunoașterii (sectorul informațional al cercetării, învățămîntului, documentării, informării). Sectorul serviciilor sociale nu mai poate fi analizat în bloc, fiind necesare diferențieri legate de evoluția și rolul diferitelor servicii în epoca actuală. De asemenea, vor crește în importanță serviciile legate de petrecerea timpului liber, ceea ce impune discutarea modalităților de implementare a unor modele cultural-participative de petrecere a timpului liber; d. noul rol al științelor sociale, ca urmare a revoluției tehnico-științifice desfășurate în contextul unei țări socialiste, impune aprecierea acestora ca forțe nemijlocite ale progresului social. Aceasta presupune rediscutarea locului și rolului științelor sociale (în raport cu cele ale naturii și tehnice), valorii lor productive; e. creșterea rolului și multiplicarea funcțiilor sociale ale întreprinderilor, în perspectiva dispariției treptate a claselor, statului, a slăbirii controlului social prin intermediul dreptului și sporirii — în corelație — a rolului controlului și stimulării sociale prin mijloacele eticului (sporirea rolului opiniei publice, a colectivelor de muncă, a organizațiilor de masă etc.).

Perfecționarea sistemului conceptual și a metodologiei de cercetare. Toate delegațiile au subliniat utilitatea și eficiența deosebită a discuțiilor care au avut loc la București (în alte întâlniri ale comisiei se acordă un spațiu mai restrins dezbaterilor științifice), accentuând asupra necesității perfecționării sistemului conceptual și a metodologiei de cercetare. Analiza structurii sociale implică un aparat tehnico-metodologic mai bogat, diversificat și fin de investigare, prelucrare și interpretare a realității specifice fiecărei țări socialiste, în scopul elucidării problemelor și — în special — a multiplicării formelor și eficienței mijloacelor de a ajuta practic la perfecționarea relațiilor sociale. Există încă unele lacune în această privință care impun o atenție mai mare acordată elaborării modelelor teoretice de analiză a realităților concrete, metodologiei de investigare a acestor realități în lumina modelelor propuse. Se cere formularea — așa cum a subliniat delegația noastră — a unor modele alternative și testarea lor în scopul găsirii căilor optime de dezbateri,

conforme dezideratelor ideologico-politice fundamentale ale fiecărei țări socialiste. S-a relevat necesitatea elaborării unui sistem de indicatori (unor sisteme complementare) bine fundamentat teoretic, pe baza unui sistem conceptual, în vederea realizării unor analize concrete mai relevante, mai apte a pătrunde în esența realității și a dezvălui semnificațiile faptelor studiate și, cu predilecție, capabile a servi ca instrument în elaborarea unor propuneri cu eficiență practică sporită.

Participanții la lucrările Comisiei au apreciat în mod deosebit caracterul deschis, de lucru, constructiv al discuțiilor, nivelul teoretic ridicat al dezbaterilor științifice, atmosfera prietenească în care s-a desfășurat întreaga întâlnire. Oaspeții au subliniat buna organizare a consfăturii și condițiile de lucru care au fost asigurate pe întreaga perioadă a lucrărilor.

O. Hoffman

EVOLUȚIA STRUCTURII DEMOGRAFICE ȘI SOCIALE ÎN ȚARA NOASTRĂ

— Dezbateri interdisciplinare — 29 octombrie 1981

În ziua de 29 octombrie 1981 a avut loc, la Academia de Științe Sociale și Politice, dezbateri științifice cu tema *Evoluția structurii demografice și sociale în țara noastră*, organizată de Academia de Științe Sociale și Politice, Academia „Ștefan Gheorghiu” și revista „Era socialistă”. La lucrări au participat membri ai Academiei de Științe Sociale și Politice, cercetători, cadre didactice din învățământul superior, activiști de partid și de stat. Înscrisă în programul de dezbateri interdisciplinare din domeniul științelor sociale și politice pe acest an, reuniunea a prilejuit un amplu schimb de idei, într-o largă arie tematică*. Dintre concluziile rezultate din dezbateri menționăm:

1. *Modelul evoluției structurii sociale socialiste din perspectiva experienței originale a României.* În lumina sarcinilor directe puse în fața științelor sociale de către conducerea de partid, generalizarea experienței originale a țării noastre poate fi analizată conform modelului alternativelor posibile cu opțiuni valorice (dezirabile și accesibile). Acest model presupune a se porni de la opțiunile strategice fundamentale privind modul cum dorim să arate în viitor structura socială și, subordonat acestor obiective, să selectăm măsurile pe care le considerăm necesare. Conform mode-

lului, capătă o importanță deosebită precizarea criteriilor valorice de evaluare a schimbărilor în structura socială, mecanismelor sociale de promovare a unor transformări sociale și de blocare a altora ce ar contrazice viziunea noastră despre viitor. Omogenizarea socială presupune doar dispariția treptată a inegalității sociale și a deosebirilor sociale esențiale dintre diferitele grupuri umane, ea avînd drept proces complementar — în concepția partidului nostru — diversificarea și diferențierea socială. Pentru a se realiza un asemenea tip de societate, în care oamenii vor avea condiții sociale egale pentru o dezvoltare multilaterală și diferențiată, sînt importante măsurile care se iau și se extind în direcția, pe de o parte, a promovării consecvente a principiilor eticii și echității socialiste în toate domeniile, pe de altă parte, de stimulare a creativității și participării directe.

2. *Dinamica structurii sociale și participarea la conducere.* Schimbările calitative prin care trec clasele sociale în actuala etapă, în special clasa muncitoare, au efecte directe pe planul capacității membrilor lor de a participa efectiv la exercitarea rolului conducător. Dezbateri a pus în lumină, pe baza unor largi cercetări, aspecte actuale ale modului de funcționare a sistemului participativ din țara noastră, a întăririi rolului conducător al clasei muncitoare. Investigațiile au verificat următoarea ipoteză: cu cît activitatea depusă de muncitori solicită în mai mare măsură aptitudinile intelectuale cognitive, cu atît există o disponibilitate mai mare de participare la conducere, de însușire a unor roluri social-obștești, a cunoștințelor sociale, științifice și culturale în general. Participarea tot mai amplă a muncitorilor la conducerea directă creează

* În cadrul discuțiilor au prezentat referate sau au luat cuvîntul: Honorina Cazacu, Alexandru Cioran, Virgil Constantinescu, Ion Drăgan, Alecu Floareș, Oscar Hoffman, Grigore Lucuț, Laurențiu Pop, Vladimir Trebici. Lucrările au fost conduse de prof. Roman Moldovan, vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice.

un nou tip de muncitor: participant la producție — participant la conducere. Această structură duală de roluri nu se dezvoltă de la sine și fără dificultăți, putând apare unele contradicții noi în acest domeniu între participarea în producerea bunurilor materiale și la conducere (decizie). În același timp, apar modificări de roluri și în cadrul altor categorii sociale, legătura directă între muncitori-intelectuali pe planul producției materiale creind condiții favorabile și pentru mai buna participare la conducere.

3. *Noi contradicții în evoluția actuală a structurii sociale.* Trecerea la o nouă calitate și în evoluția structurii sociale se corelează direct și de necesitatea luării în considerație a unor noi contradicții și modalități de rezolvare a acestora. Dintre acestea, dezbateră a pus în evidență: contradicția dintre noul statut social al muncitorilor de curind intrați în clasa muncitoare și cerințele funcționale ale acesteia (participarea la producerea de bunuri materiale, la conducere, promovarea unui nou stil de viață etc.), dintre situația obiectivă de clasă și stadiul de maturitate a conștiinței de clasă, dintre cerințele muncii în mediul industrial al automatizării și nivelul de pregătire profesional, cele rezultate din decalajele tehnologice dintre industrie și agricultură etc. Noi contradicții pot apărea din modificarea rolului și locului unor factori ce determină progresul nostru multilateral, prin trecerea pe primul plan a factorilor intensivi, calitativi (perfecționarea relațiilor economice și sociale, revoluția tehnico-economică, participarea la conducere, dezvoltarea conștiinței sociale socialiste, așezarea relațiilor sociale pe baza principiului eticii și echității socialiste).

4. *Aspecte demografice în evoluția structurii sociale.* Analiza caracteristicilor demografice a claselor aduce o contribuție importantă în înțelegerea activității acestora. La 1 I 1981, circa 60% din totalul populației țării era născută după 23 August 1944 — ceea ce creează condiții noi pentru activitatea educativă și de formare generală. Analiza structurii pe vîrstă a populației arată că se manifestă o creștere a contingentelor tinere și bătrîne. Sporirea ponderii tinerețului impune măsuri sociale speciale privind formarea și maturizarea caracteristicilor sociale și profesionale a claselor. Sporirea ponderii populației bătrîne se datorește în mai mică măsură creșterii mediei de viață și, în principal, tendinței de scădere a natalității. Scăderea natalității este rezultatul unui complex de factori. În general, fenomenul este propriu țărilor cu un nivel de dezvoltare economică mai mare. Procesul de scădere a natalității nu este inevitabil. Realizarea proiectelor demografice ale României pentru 1990 și 2000 trebuie să fie conjun-

gate cu ample acțiuni sociale (condiții de creștere și educare a copiilor) și culturale.

5. *Evoluția structurii sociale și dezvoltarea zonală.* Discuțiile au arătat necesitatea unei juste corelări a dezvoltării economico-sociale pe plan național și zonal. Dezvoltarea rațională și echilibrată pe ansamblul teritoriului, pe regiuni și zone, trebuie să asigure un optim funcțional și pe județe. Noul mecanism economic nu trebuie redus la ceea ce se petrece în cadrul unei întreprinderi sau instituții, ci impune o nouă concepție și despre industrializarea zonală. Pe baza unor îndelungate și largi cercetări realizate în unele județe ale țării s-a ajuns la unele concluzii dintre care menționăm: a. județele trebuie să se dezvolte și ele echilibrat, ocupînd raporturi optim funcționale, atît între ramurile economice principale, cît și pe diferite genuri de activități. Necorelațiile posibile într-un domeniu sau altul creează dificultăți județelor, folosirea unor importante fonduri și resurse de muncă fără eficiență directă în dezvoltarea județului respectiv; b. în interiorul județelor este necesar să se asigure o dezvoltare mai rațională și echilibrată între orașe, localități, zone. Concentrarea potențialului economic, social, instrucțional în reședința de județ poate, de asemenea, crea mari dificultăți de dezvoltare, impunîndu-se o amplasare mai bună a obiectivelor economico-sociale pe raza județului, în orașele și comunele sale („atelier satelit”, dezvoltarea industriei locale, a industriei mici și artizanale).

6. *Alte aspecte practice rezultate din analiza evoluției structurii sociale în etapa actuală.* a. Noul „val” de muncitori proveniți direct de pe băncile școlilor (care reprezintă ponderea tot mai principală a resurselor de recrutare a muncitorilor), impune unele măsuri. Pe de o parte, se cuvine întărită legătura dintre școală-întreprindere pentru ca integrarea în muncă să înceapă încă de pe băncile școlii. Pe de altă parte, se cer luate măsuri legate de noile locuri de muncă în directă corespondență cu cerințele de viață și activitate a acestor noi muncitori cu aspirații și așteptări mai mari. Se cer, de asemenea, perfecționate formele de pregătire a personalului de conducere, pentru sensibilizarea sa la aspectele sociale, umane ale muncii industriale (s-au propus cursuri speciale de cunoștințe de sociologie și psihologie socială cu maistrii, tehnicienii și inginerii care lucrează direct în secțiile productive). b. Se cere rediscutat modul de pregătire profesională a muncitorilor în raport cu noul tip impus de mediul tehnologic al automatizării. c. Rediscutarea diferențiată a sectorului serviciilor, în raport cu tendințele evoluției sale: sectorul terțiar (transporturile pentru economie, administrație), sectorul cuaternar (comerțul, finanțele, asigu-

rările etc.), sectorul al cincilea (sănătate, învățămînt, cercetare, timp liber). d. În cadrul viitoarei evoluții a structurii sociale va deveni tot mai important „sectorul informațional” (cercetare, învățămînt, documentare, informare etc.). e. Corelat cu aceasta, se cere rediscutat rolul și locul cercetării învățămîntului, acestea fiind și ele productive, participînd direct la crearea venitului național. Se cere reevaluarea științelor sociale, acestea (ca și științele naturii) devenind o principală forță a progresului social, contribuind și la dezvoltarea forțelor de producție în organizarea muncii, conducerea întreprinderilor, participarea maselor etc.). f. Folosirea,

în mai mare măsură, a echipelor mixte (formate din muncitori, maeștri, tehnicieni și ingineri) nu numai ca forme de organizare a muncii, ci și ca un eficient cadru social de educație, de promovare a valorilor și comportamentelor proprii clasei muncitoare. g. Extinderea funcțiilor social-umane a întreprinderilor (preocuparea pentru educarea oamenilor, control social, petrecerea timpului liber, comportarea în muncă și societate etc.) impune o pregătire a cadrelor de conducere a acestora, în mai mare măsură orientată spre cunoștințe sociale și modalități de acțiune privind relațiile umane.

CULTURA DE MASĂ ȘI EDUCAȚIA PERMANENTĂ

— Sesiunea interjudețeană de comunicări, Reșița, 22–24 octombrie 1981

Inițiată din dorința de a consolida relația dintre cercetarea științifică și activitatea cultural-educativă, sesiunea de comunicări *Cultura de masă și educația permanentă* organizată de către Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Caraș-Severin, și orientată spre problematica fundamentării științifice a acțiunii culturale, s-a constituit într-o autentică pledoarie pentru profesionalizarea activului cultural. Integrîndu-se organic manifestărilor cuprinse în programul decadelor „Zilele culturii — permanente reșițene”, cea de-a doua ediție a sesiunii a constituit un prilej pentru un schimb fructuos de idei, de validare a demersului științific dar și a experienței practice acumulate. În cadrul sesiunii desfășurate în plen și pe secțiuni, au fost prezentate de către sociologi, psihologi, cercetători științifici și activiști culturali din Caraș-Severin și din alte 14 județe ale țării, circa 45 de comunicări.

Structura tematică a acestora a indicat o orientare constantă spre determinarea cadrului general în care se desfășoară educația permanentă, a perspectivelor educației adulților în anii '80 (Alexandru Singer — București), cu referire la valențele ei formative (Gabriela Stoltz — București), relația dintre reproductibilitatea culturală și reproductibilitatea conștiinței (Constantin Lămureanu — Slobozia), tradițiile activității cultural-educative de masă în județul Caraș-Severin (Petru Oaldea — Reșița).

Interesul deosebit al sesiunii organizate a constatat, totodată, în bogăția tematică a comunicărilor și în varietatea situațiilor concrete analizate din punctul de vedere al diferi-

tilor factori educaționali sau al diverselor laturi ale educației adulților. Astfel au fost abordate probleme privind rolul școlii în procesul de educare a adultului din mediul rural (Alexandru Bărescu — Reșița), locul de muncă, cadru fertil al acumulărilor tehnico-profesionale (Arcadie Paulic — Reșița), căminul muncitoresc, cerințe și priorități (Ion Ghineț — Anina). Aspecte ale incidenței sporite ale mijloacelor de comunicare în masă asupra procesului educației permanente au făcut obiectul comunicărilor prezentate de Sorin Rădulescu — București (*Analiza comparativă a rolului presei în sistemul educației permanente*), Otto Benkő — Timișoara (*Personalitate-cultură-surse socioinformaționale*), Iosif Imbri — Reșița (*Integrarea socioinformațională în contextul culturii de masă*) și Marcu Mihai Deleanu — Reșița (*Limbaajul mijloacelor de informare din perspectiva eficienței lor în procesul de educare a adulților*). Un spațiu larg a revenit comunicărilor menite să evidențieze activitatea diverselor organisme și instituții de cultură în contextul democrației socialiste: *Democrația socialistă — cadru fertil de afirmare a activității cultural-educative în întreprinderile din municipalitatea Reșița* (Constantin Iordache — Reșița); *Un larg cerc de animatori al vieții cultural-științifice în activitatea așezămintelor de cultură — expresie a democratizării educației permanente* (Dorel Ștefănescu — Pitești); *Cîteva observații pe marginea activității desfășurate de căminele culturale pentru realizarea sarcinilor educației permanente* (Gheorghe Antonescu — Slobozia); *Căminul cultural Berzovia — cerințe și profil* (Alexandru

Sirbu — Berzovia); Școala populară de artă și locul ei în educația adulților (Adrian Micșă și Petru Galis — Reșița); Teatrul — mijloc de educație permanentă a adulților (Petrul Călin — Reșița) și Rezervațiile arheologice și rolul lor în educația maselor (Petrul Bona — Caransebeș). Subliniindu-se raporturile de complementaritate dintre mijloacele și factorii educaționali care concură la realizarea educației permanente, s-a încercat totodată distingerea rolului diferitelor componente pentru realizarea funcțiilor educaționale: perfecționarea pregătirii profesionale (Ștefan Novak — Reșița), participarea activă la activitatea de creație tehnico-științifică (Zoltan Bogathy — Reșița și Bujor Căndea — Arad), educația materialist-științifică (Gheorghe Diaconu — Pitești și Gabriel Dumitrescu — Reșița), educația geriatrică (Vladimir Gusic — București), activitatea cultural-artistică de masă, abordându-se relația dintre arta profesionistă și arta amatoare (Iosif Scherfer — Reșița), educația prin teatru și pentru teatru (Mihai Radoslavescu — Pitești), reperele cultural-educative ale teatrului sătesc (Dorel Teodorescu — Duleu), corul ca mijloc de educație permanentă (Dumitru Jompan — Marga), brigada artistică ca mijloc operativ de educare cu rezonanțe în rândul maselor (Adrian Stepan — Reșița), modalitățile de valorificare a creației cuceririlor și ceneclurilor literare (Corina Cezarea Bădescu — Pitești), dimensiunea calității în arta plastică (Mircea Deac — București), arta populară în educația estetică a maselor (Paul Petrescu — București).

Necesitatea și implicit, posibilitatea fundamentării științifice a activității cultural-educative, abordate din perspectiva utilizării metodelor și tehnicilor sociologice pentru evidențierea relațiilor care se stabilesc între idealul educațional al societății, necesitățile obiective, concrete ale fiecărei colectivități umane și cerințele subiective ale diverselor categorii de oameni ai muncii au făcut obiectul comunicărilor prezentate de Carmen Cornelia Gră-

madă — Reșița (*Analiza conjuncturii și perspectivei utilizării de către activul cultural a metodelor și tehnicilor sociologice*), Rozalia Balint — Reșița (*Cerințe sociopsihologice față de funcția compensatorie și culturală a timpului liber*), Maria Moldoveanu — București (*Nivelul de realizare a proiectelor culturale — element determinant al comportamentului uman*) Romeo Păunescu — Craiova (*Opțiunea — coordonată fundamentală în educația adulților*), Constantin Schiffirneț — București (*Opțiuni cultural-științifice ale tinereții*), Carmen Furtună — București (*Cerințe și preocupări actuale ale tinereții în activitatea culturală de masă*), Floarea Todoran — Reșița (*Deziderate educative în activitatea culturală de masă într-o localitate rurală*). Conferind noi dimensiuni practice de conducere a activității culturale, experimentul sociocultural s-a dovedit a fi, în cele mai multe cazuri, un instrument util ce nu oferă generalități rupte de realitate, ci soluții concrete aplicative: *O nouă modalitate de organizare și conducere a muncii cultural-educative — centrul de formare a educatorilor obștești* (Gheorghe Velcescu și Stelian Busuioc); *Un experiment de valoare în educația multilaterală a adultului* (Valerian Crișmaru și Pavel Luțuc); *Informarea politică curentă a locuitorilor comunei asupra principalelor evenimente interne și externe* (Gheorghe Friize).

Sumarele notații făcute pe marginea acestei manifestări sînt în măsură, credem, să reliefeze faptul că prin amploarea participărilor, conținutul și nivelul comunicărilor, cea de-a doua ediție a sesiunii de comunicări *Cultura de masă și educația permanentă* a reprezentat un veritabil eveniment științific pe care Reșița, datorită climatului cultural și receptivității față de fundamentarea științifică a procesului educației adulților, a avut prilejul să-l găzduiască.

Carmen Cornelia Grămadă
vicepreședinte al Comitetului județean
pentru cultură și educație socialistă

TINERETUL ȘI MODUL DE VIAȚĂ SOCIALIST

Sesiune științifică de comunicări 20—21 noiembrie 1981

În zilele de 20—21 noiembrie a.c. a avut loc Sesiunea științifică anuală a Centrului de cercetări pentru problemele tinereții cu tema „Tinerețul și modul de viață socialist”. La lucrările sesiunii au luat parte cerce-

tători științifici, cadre didactice, activiști ai organizațiilor de tineret și lucrători din instituția de cultură, tineri din întreprinderi bucureștene, membri ai filialelor județene ale Centrului.

Dezbătând tematica modului socialist de viață și manifestarea acestuia în masele de tineret, comunicările prezentate și discuțiile pe marginea lor au adus contribuții la definirea conceptelor mod de viață, stil de viață, calitatea vieții etc. și la operaționalizarea acestora, la evidențierea unor trăsături și tendințe ale modului de viață al tineretului în general și al diferitelor categorii socioprofesionale în special (elevi, studenți, muncitori, tineri din mediul rural, intelectuali etc.). Vorbitoarii au subliniat unele aspecte metodologice și concluzii ale unor cercetări concrete propunând totodată și unele soluții pentru intensificarea activității educative și practicii sociale în ansamblu.

Unele comunicări au avut ca punct de plecare cercetări desfășurate în mod special și direct asupra modului de viață, altele s-au referit la aspecte și elemente care se manifestă în cadrul destul de larg și complex al acestei realități sociale: sfera profesională, integrarea socioprofesionă, formarea personalității, relații politice, condiții de viață și îndeosebi funcționarea democrației socialiste, timp liber și rolul instituțiilor de cultură, aspirații și ideal de viață, stil de muncă, creativitate etc.

Cercetările asupra modului de viață al tineretului au abordat tematica, fie din unghiul percepției asupra modului de viață, fie al unor indicatori obiectivi (cum ar fi dimensiunea materială). Astfel a fost pusă în lumină influența unor indicatori (factorul socioprofesionă, grad de calificare, nivel de școlarizare, origine socială, vîrstă), asupra percepției calității vieții (în termenii gradului de satisfacție, conf. univ. dr. Cătălin Zamfir). Abordînd modul de viață dorit de tineri din perspectiva problematicei personalității de bază a societății socialiste, Fred Mahler a analizat corelația dintre modul de viață actual al tinerilor muncitori și elevi și opțiunile lor școlare și profesionale. Subliniind că, spre deosebire de o parte a elevilor care se orientează spre profesii muncitorești pe baza unei motivații pozitive, alții la care predomină dorința de a îmbrățișa profesii intelectuale se încadrează în producție numai ca urmare a „selecției negative” — referatul (bazat pe rezultatele cercetării CCPT: „Tineretul și modul de viață socialist”) a relevat importanța sporirii eficienței educative a școlii, familiei, organizației UTC, în orientarea școlară și profesională.

Referindu-se la influența raportului dintre economic și social asupra modului de viață și a calității vieții, Grigore Lucuț, de la Centrul de cercetări sociologice București, a pus în evidență unele consecințe disfuncționale ale lipsei de convergență între economic și social, accentuînd asupra tendinței de concentrare de nevoile materiale în cadrul modului capi-

talist de viață. Subliniind problema operaționalizării conceptului de mod de viață socialist, cercetător științific Ioana Petre a arătat în schimb, că, insistîndu-se asupra raportului între motivațiile materiale și spirituale, a apărut tendința de a da un caracter exclusiv negativ motivației materiale în socialism, ceea ce este greșit în contextul în care, de exemplu, edificarea societății în condițiile actuale presupune cointeressarea materială ca factori funcționali. S-au făcut, de asemenea, referiri la comportamentul demografic ca element important al modului de viață (cercet. șt.-principal Alexandru I. Bejan). Abordînd în mod teoretic problematica modului de viață, lect. univ. dr. Ionel Dorofte-Iași, a făcut unele considerații pe marginea influenței unor mecanisme psiho-sociale (imitație, transfer, sugestie) ca factori disfuncționali ai calității reale a vieții.

Un spațiu de discuție important a fost afectat aspectelor privind democrația socialistă ca un element de bază al modului de viață, în jurul comunicărilor lect. univ. dr. Ana Bazac și Veronica Cornea, director al Școlii centrale de pregătire a cadrelor U.T.C. În acest context s-a acordat atenție cunoașterii deficiențelor care apar sau pot apărea în funcționarea cadrului existent de afirmare a democrației socialiste. A fost, de asemenea, consemnată problema raportului spontan — formalizat în viața socială.

Dimensiunea culturală a modului de viață a fost discutată în contextul timpului liber (conf. univ. dr. Mihai Ștefan), al rolului instituțiilor de cultură (Alex. Singer de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste), lecturii adolescenților (cercet.-șt. Dumitru Bazac), ca raport între modernizare și comportament cultural la tineri (cercet. șt. dr. Constantin Schiffrinet).

Unele comunicări s-au referit la aspecte ale formării modului de viață la diverse categorii de tineri, problematica specială legată de trăsăturile particulare ce privesc aceste categorii, rolul diferiților factori de educare și formare a noilor generații în spiritul modului de viață socialist. Au fost scoase în evidență opiniile exprimate de tineri, legate de condițiile lor de viață de desfășurarea procesului de definire a unui stil de viață, aspecte privitoare la atitudine, comportament în viața personală, unele disfuncționalități existente în procesul educativ, îndeosebi au fost subliniate unele preocupări ale instituțiilor de învățămînt, de timp liber, ale organizațiilor de tineret în probleme ale formării unui stil de viață a unor categorii de tineri cum ar fi elevii (Elvira Cincă, de la C.C.P.T., cercet. șt. Livia Dordea, Craiova), studenții (lect. univ. dr. Petru Iluț, sociolog — Cluj, Paul Păcuraru, Galați, conf. univ. dr. Ioana

Smirnov și lect. univ. dr. Georgeta Margheseu), tinerii muncitori (cercet. št. Petru Hadgia), tinerii absolvenți stagiați (Vasile Pura).

Formarea multilaterală a tineretului a fost analizată ca modalitate a integrării tinerilor în modul de viață (asist. univ. dr. Maria Cornelia Bărliba și asist. univ. Ioan Uifălean), reliefându-se primordialitatea educării acestora în spiritul muncii (Vladimir Marin, directorul Centrului de cercetări pentru problemele tineretului). Au mai fost abordate participarea tinerilor la viața social-politică și condițiile create de societatea noastră în acest sens (Ion Todea, Academia „Ștefan Gheorghiu”) sau stilul de muncă al organizațiilor de tineret și importanța perfecționării continue a acestuia în scopul creșterii eficienței muncii educative (lect. univ. dr. Leon Buhumzan) ca și aspecte ale creativității (conf. univ. dr. Ioan Moraru), ale educației ateiste (lector univ. dr. Georgeta Tănase și lector univ. dr. Axinte Dobre), ale factorului estetic și emoțional, personalitatea și modul de viață (asist. univ. Vasile Mihăescu) și altele.

Vorbitorii au făcut, de asemenea, o seamă de propuneri care vizează, îndeosebi, aspecte

legate de modul lor de viață, îmbunătățirea activității educative în rândul maselor de tineri, condițiile lor de muncă și viață, de timp liber, calitatea și conținutul mijloacelor folosite, atragerea în mai mare măsură a tineretului la rezolvarea propriilor probleme, la decizie etc.

În cadrul sesiunii, primul secretar al C.C. al U.T.C., ministrul pentru problemele tineretului, tov. Pantelimon Găvănescu, s-a adresat participanților făcând o evaluare pozitivă a activității de cercetare științifică a tineretului și accentuând cerința unei legături mai strânse între obiectivele cercetării și preocupările organizației de tineret ca premisă a unei maxime eficiențe a activității științifice. Printre aceste obiective a fost subliniată, în mod deosebit, participarea tineretului la înlăturarea unei profunde revoluții în agricultură. De asemenea, a arătat necesitatea studierii mai aprofundate a evoluției sociale a tineretului, a perspectivelor deschise de aplicarea în viață a Programului P.C.R.

Elvira Cîncă

C.C.P.T.

ȘTIINȚĂ ȘI CONTEMPORANEITATE

Simpozion științific — Bacău, noiembrie 1981

În zilele de 6—7 noiembrie 1981 s-au desfășurat la Bacău lucrările celei de-a IV-a ediții a simpozionului științific *Știință și contemporaneitate*, organizat de către Comitetul județean de cultură și educație socialistă în colaborare cu Centrul de informare al O.N.U. pentru România și Comisia Națională a R.S.R. pentru UNESCO. Prestigioasă manifestare științifică, intrată deja în tradiția județului, dezbaterile a reunit academicieni, profesori universitari, cercetători științifici, activiști de partid și de stat, conducători de întreprinderi și instituții, oameni de cultură și artă băcăuani ca și un numeros public doritor de lărgirea orizontului cunoașterii.

În deschiderea lucrărilor au rostit cuvinte de salut adresate participanților la simpozion: Constantin V. Toma — secretar al Comitetului județean de partid (din partea Biroului Comitetului județean Bacău al P.C.R.), academician Radu Codreanu (din partea Academiei R.S.R.), Abdel Salam Dajani — directorul Centrului de informare al O.N.U.

pentru România și inginer Ion Sion (din partea Comisiei Naționale a R.S.R. pentru UNESCO). Subliniind rolul actual al științei ca principal factor de progres și civilizație, vorbitorii s-au referit la importanța cooperării și colaborării internaționale în domeniul științific, pentru pacea, progresul și prosperitatea popoarelor, în consens cu noua inițiativă de pace a tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu *Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democratice și Unității Socialiste*.

În continuare, în cadrul sesiunii plenare — desfășurată în sala Teatrului dramatic „Bacovia”, au fost susținute următoarele comunicări: *Știința și tehnica în secolul viitor* (acad. Remus Răduț); *Realizări și perspective în biomedicina contemporană* (prof. dr. doc. Petru P. Groza, de la Institutul medicofarmaceutic București); *Protecția mediului — o parte componentă a unei noi ordini internaționale* (acad. N. N. Constantinescu); *Secolul XXI, secolul biologiei* (dr. Alexandru Ionescu, cercetător științific principal la Institutul de cercetări Fundulea); *Umanis-*

mul și problemele științei contemporane (dr. Stela Maria Ivanșe de la radiodifuziunea Cluj-Napoca); *Revoluția tehnico-științifică și implicațiile sale asupra dezvoltării umane* (dr. ing. Ion Blescu, membru al C.C. al P.C.R., președintele Comitetului de Stat al Apelor). Participanții au evidențiat aspecte fundamentale ale raporturilor multidisciplinare și interdisciplinare dintre științele contemporane (fizică, medicină, biologie, ecologie, economie, filozofie ș.a.), evaluând tendințele și perspectivele lor de dezvoltare și accentuând asupra responsabilității omului de știință într-o epocă în care a crescut potențialul distructiv al științei și tehnicii, într-o lume dominată de contradicții flagrante și amenințată de spectrul unei noi conflagrații mondiale. Analizele efectuate asupra progreselor înregistrate în diferite domenii științifice s-au referit la necesitatea unei corelări nuanțate între responsabilitate și umanism, între spiritul de echipă și atitudinea etică a savantului, pentru a evita astfel, ca potențele actuale ale științei să se transforme în amenințări pentru om și viitorul acestuia.

La încheierea ședinței plenare a fost prezentat filmul documentar „Omul și mediul înconjurător”, urmat de vernisajul expoziției „Știință și contemporaneitate”. În continuare, în cadrul acțiunilor desfășurate cu ocazia simpozionului, au avut loc, timp de două zile, colocvii, mese rotunde, dezbateri științifice, vernisări de expoziții și prezentări de filme documentare la întreprinderea de panouri electropneumatice, întreprinderea de rețele electrice, Spitalul județean, Combinatul de celuloză și hârtie „Letea”, Școala interjudețeană de partid, Institutul de învățământ superior, Casa armatei, Casa de cultură „V. Alecsandri”, Casa agronomului, Stațiunea de cercetări legumicole, Liceul „George Bacovia”, Liceul „Vasile Alecsandri” și întreprinderea „Proletarul” Bacău. Paralel s-au desfășurat acțiuni culturale și științifice, cu participarea celor prezenți la simpozion, în cadrul unor întreprinderi și instituții din Comănești, Moinești și Buhuși. Dintre temele diverselor colocvii, mese rotunde și dezbateri științifice s-au evidențiat următoarele: *Științele și explorarea viitorului* (numărând printre participanți pe acad. R. Rădulet, ing. I. Sion, ing. I. Gheorghiu, ing. S. Moraru, ing. A. Timošenco, prof. V. Florea, prof. I. Neacșu); *Zone fierbinți în cercetarea științifică* (ing. S. Iorga, dr. V. Jucovski, dr. doc. V. Nadolschi, arhitect C. Geliman); *Biologia și medicina sub semnul investigației interdisciplinare* (acad. R. Codreanu, dr. M. Rusu, dr. S. Economi-Vlahu, dr. doc. G. Vasiliu, dr. E. Hotnog, dr. E. Rusu, dr. D. Codreanu); *Progresul științelor și implicațiile lui economico-sociale* (conf. dr. C. Pintilie,

ing. N. Barbu, ing. G. Constantințescu, dr. VI. Gusic, dr. D. Șchiopu, dr. I. Cărăuș, astronom M. Alexescu); *Știința în pragul celui de-al treilea mileniu* (prof. M. Ghiușiu, acad. N. N. Constantințescu, prof. dr. R. Vulcănescu, dr. G. Geană, prof. E. Gavrilovici, dr. S. Rădulescu); *Coordonatele investigației pluridisciplinare în știința contemporană* (conf. dr. R. Mocanu, acad. E. Macovski, ing. A. Timošenco, conf. dr. L. Solonea, ing. R. Airinei); *Dimensiunile cunoașterii și universul științei contemporane* (col. dr. Gr. Gănușe, col. dr. T. Stănculescu, col. dr. C. Dogioiu, dr. V. Sporic, ing. dr. Gh. Popescu); *Relațiile dintre artă, știință, filozofie* (sociolog P. Enăsoale, prof. dr. R. Vulcănescu, dr. Sporic, arhitect I. Geliman, prof. E. Gavrilovici, prof. I. Neacșu); *Factorul hidrologic și protecția mediului* (ing. dr. I. Blescu, dr. Alex. Ionescu, ing. M. Popovici, dr. I. Cărăuș, dr. C. Rădescu, dr. Gh. Popescu); *Agricultura ieri, azi, mâine* (ing. Gh. Antohi, dr. D. Șchiopu, ing. P. Plăcintă, ing. S. Moraru); *Viziuni asupra ecosistemului agrar* (ing. L. Stoian, dr. H. Klemm, ing. A. Timošenco); *Umanismul științei contemporane* (dr. doc. Gh. Zamfir, prof. V. Filimon, dr. S.-M. Ivanșe, ing. I. Sion, dr. S. Rădulescu); *Valențe umaniste ale științelor biologice* (prof. M. FINDER, dr. A. Ionescu, acad. E. Macovski, dr. D. Codreanu); *Civilizația anului 2000* (prof. dr. doc. P. P. Groza, ing. V. Turcanu, dr. VI. Gusic, ing. R. Petroiu, dr. E. Rusu); *Deceniul științei, tehnicii, calității și eficienței* (acad. R. Codreanu, conf. dr. L. Solonea, Abdel Salam Dajani, col. dr. T. Stănculescu, dr. V. Jucovski, prof. V. Florea); *Aspectele contemporane ale investigației umane în natură* (acad. N.N. Constantințescu, prof. C. Donea, dr. E. Hotnog, dr. doc. V. Nadolschi, dr. P. Papacostea) și *Știința și viitorul omenirii* (acad. R. Rădulet, col. dr. C. Dogioiu, astronom M. Alexescu, prof. Gh. Sava).

Așa cum reiese și din evantaiul larg al tematicii simpozionului, autorii comunicărilor și participanții la discuții au dezbătut aspecte fundamentale ale relației dintre știință și umanitate, dintre tendințele de dezvoltare a științelor și viitorul omenirii, aducând informații inedite asupra descoperirilor din diferite domenii științifice și gradul lor de aplicabilitate în viața social-economică. Considerind că știința constituie, astăzi, un puternic factor de progres și civilizație, dezbaterile au evidențiat rolul și funcțiile ei în societatea românească, în cadrul căreia integrarea dintre știință și tehnică, dintre învățământ-cercetare-producție, asigură premisele unui înalt nivel al calității vieții și mediului înconjurător. Susținându-și comunicările în fața unui public numeros, alcătuit din diverse categorii de oameni ai muncii (elevi,

muncitori, medici, cadre de specialitate din diferite domenii, activiști de partid și de stat), participanții la simpozion au desfășurat o bogată activitate de popularizare tehnico-științifică și culturală, confruntându-se nemijlocit cu cei care beneficiază de rezultatele cercetării științifice și contribuie la aplicarea lor în practică.

Cu ocazia lucrărilor simpozionului, la librăria „Vasile Alecsandri” din localitate a fost lansat volumul *Știință și contemporanei-*

tate cuprinzând sinteza dezbaterilor și comunicărilor susținute de participanți.

Prin scopul său, nemijlocit educativ și aplicativ, ca și prin amploarea acțiunilor desfășurate cu acest prilej, cea de-a IV-a ediție a simpozionului *Știință și contemporaneitate* a constituit o manifestare științifică de prestigiu, comparabilă cu orice manifestare de acest fel la nivel național.

S.R.

RAPORTUL CELEI DE-A XII-A CONFERINȚE ORGANIZATE DE FUNDAȚIA STANLEY CU PRIVIRE LA CEA DE-A II-A SESIUNE SPECIALĂ A ADUNĂRII GENERALE A ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE PENTRU DEZARMARE

1. Fundația Stanley, cu sediul în Muscatine, Iowa, S.U.A., are ca scop să încurajeze studiul, cercetarea și formarea în domeniul relațiilor externe, îndeosebi în domeniul activității organizațiilor internaționale. Ea a inițiat, încă din anul 1970 conferințele cu privire la procedurile Națiunilor Unite, convocate anual, cu participarea unor specialiști de mare autoritate, pentru examinarea și formularea de propuneri în problemele importante pentru funcționarea eficientă a acestei organizații. Astfel, conferința organizată de Fundație în anul 1971 în România a avut ca rezultat o serie de propuneri cu privire la îmbunătățirea activității O.N.U. și creșterea rolului său internațional.

2. Conferința din 1981 a Fundației Stanley, desfășurată între 1—3 mai la New Platz (New York) a avut ca scop să sprijine pregătirea celei de-a doua sesiuni speciale pentru dezarmare a Adunării Generale O.N.U., ce va avea loc în acest an, acordând o atenție deosebită obiectivelor și priorităților Sesiunii speciale.

3. Raportul Conferinței constată că în cursul ei s-au făcut, în mod repetat, referiri la lipsa de progres în domeniul limitării armamentelor pe plan bilateral sau multilateral și s-a recunoscut că pacea și securitatea internațională impun inițiative efective de dezarmare.

4. În cuvântul introductiv, C. Maxwell Stanley, președinte al Fundației și al Conferinței, a arătat, că, în cei trei ani care au trecut de la prima sesiune a Adunării Generale O.N.U. pentru dezarmare, cursa înarmărilor s-a accelerat, fiind stimulată de confruntarea dintre supraputeri; armele au devenit mai

s sofisticate și mai puternice; spațiul extra-atmosferic devine o regiune de confruntare militară; tratatul pentru interzicerea experiențelor nucleare este încălcat și tratatul de neproliferare amenințat. Toate acestea fac necesară cea de-a doua sesiune specială a Adunării Generale cu privire la dezarmare, ale cărei criterii de succes ar trebui să fie următoarele: I. Realizarea de progrese față de prima sesiune specială pentru dezarmare, în special în privința căilor care să facă mai eficiente organismele de negociere și Centrul pentru Dezarmare II. Inițierea de acțiuni în domeniul dezarmării care să ducă la limitarea sau reducerea armamentelor convenționale și nucleare. III. Re luarea și extinderea negocierilor bilaterale pentru limitarea și reducerea armamentelor nucleare. IV. Dependența conceptuală dintre progresul în dezarmare și securitatea națională prin abandonarea mitului după care cursa ascendentă a înarmărilor nucleare și convenționale ar garanta securitatea. V. Lărgirea sprijinului opiniei mondiale în favoarea dezarmării; o angajare mai mare a publicului și a organizațiilor neguvernamentale este esențială pentru realizarea progreselor dezarmării.

5. Raportul Conferinței a subliniat importanța primei sesiuni speciale pentru dezarmare a Adunării Generale O.N.U., din 1978, cea mai largă și mai reprezentativă reuniune internațională care a concentrat atenția pe plan internațional asupra problemelor și perspectivelor dezarmării și a stimulat numeroase guverne pentru a-și elabora pozițiile în domeniul dezarmării; de asemenea, documentul final al Sesiunii a formulat o serie de principii un program de acțiune internațională pe calea dezarmării, precum și propuneri pentru revizuirea

zuirea mecanismului O.N.U. care se ocupă cu problemele dezarmării.

6. Totodată, raportul a arătat că participanții la Conferința Fundației Stanley au subliniat importante obstacole care au apărut după prima sesiune specială O.N.U., în acest domeniu: a. creșterea cheltuielilor militare generale care în 1981 sînt cu 600 de milioane dolari mai mari; b. creșterea tendinței, în unele țări, de a accepta doctrinele războiului nuclear limitat, ceea ce a mărit riscul unor astfel de războaie; c. Acordul SALT II nu a fost încheiat și întregul proces SALT este în pericol; d. cele trei puteri nucleare nu au ajuns la o înțelegere asupra elementelor unui acord cuprinzător de interzicere a experiențelor nucleare; e. nu a fost încheiat un acord care să interzică dezvoltarea, producția și stocarea de arme chimice; f. a crescut posibilitatea de plasare de arme nucleare în spațiul extraatmosferic; g. a crescut pericolul proliferării armelor nucleare; h. nu s-a ajuns la acorduri pentru limitarea armamentelor nucleare și convenționale în Europa; i. în celelalte domenii ale negocierilor asupra dezarmării, nu s-au făcut progrese semnificative.

7. Participanții la Conferință au arătat că prima sesiune specială pentru dezarmare a Adunării Generale O.N.U. oferă o serie de învătămintele care pot servi pentru organizarea celei de-a doua sesiuni din anul acesta, care va trebui să acorde o mai mică atenție dezbaterii generale și să pună accentul pe acțiuni efective de dezarmare; totodată, unele idei foarte pozitive, cuprinse în Documentul Final al primei sesiuni, vor trebui întărite, în concordanță cu noile condiții care există astăzi în lume. Se așteaptă o mai mare contribuție, din partea statelor, în formularea scopurilor actuale în direcția dezarmării. Este necesară reafirmarea principiilor dezarmării, ținînd seama de pericolul major pentru securitatea globală, creat de creșterea numărului de arme nucleare, convenționale și alte arme de distrugere în masă și de sublinierea scopului final de dezarmare generală și completă. Interrelația dintre dezarmare și creșterea securității naționale va trebui subliniată iar sesiunea trebuie să joace un rol mai important pentru informarea largă a opiniei publice internaționale și mobilizarea ei în sprijinul dezarmării, pentru împiedicarea agravării în continuare a situației internaționale. Sesiunea va trebui să asigure o participare mai accentuată și eforturi continue ale tuturor statelor pe calea dezarmării.

8. În aceste scopuri, Comitetul pregătitor al celei de-a doua sesiuni speciale pentru dezarmare compus din 78 de membri și

care a ținut sesiuni în decembrie 1980, în mai și octombrie 1981 și urmează să aibă încă două sesiuni în 1982, este chemat să adopte decizii pe bază de consens, luînd în considerare toate propunerile prezentate de state și să formuleze propuneri de acțiuni concrete care să concentreze eforturile statelor.

Totodată, după părerea participanților la Conferință, Comitetul pregătitor va trebui să mobilizeze interesul opiniei publice în legătură cu sesiunea specială, să încurajeze participarea parlamentarilor la aceste lucrări, să folosească studiile care au fost efectuate asupra diverselor aspecte ale problematicei dezarmării, să sprijine participarea guvernamentală la sesiune. La lucrările pregătitoare ale sesiunii sînt chemate să aducă contribuții importante diversele organe și agenții O.N.U., ca și Centrul O.N.U. pentru Dezarmare și Institutul O.N.U. pentru cercetare în domeniul dezarmării.

9. În privința obiectivelor celei de-a doua sesiuni speciale a Adunării Generale O.N.U. pentru dezarmare, Raportul menționează că participanții au fost de acord că sesiunea va trebui să realizeze următoarele obiective generale: a. să determine creșterea conștiinței publice despre urgența unor progrese către dezarmare, subliniind dependența securității naționale de măsurile de dezarmare; b. să facă să crească voința națională de a realiza măsuri specifice de dezarmare; c. să orienteze opinia publică și să determine sprijinul public pentru acțiuni în direcția dezarmării; d. să lărgască mișcarea pentru dezarmare determinînd ca în ea să se angajeze mai mulți conducători guvernamentali, cetățeni și organizații neguvernamentale; e. să îmbunătățească climatul pentru asigurarea progresului către dezarmare; f. să facă să crească numărul și intensitatea negocierilor bilaterale și multilaterale ale unor tratate în aceste domenii.

10. După cum au arătat unii participanți la Conferință, un obiectiv important al Sesiunii speciale este adoptarea unui Program cuprinzător de dezarmare, care să cuprindă un ansamblu de măsuri pe termen scurt și de durată îndelungată care să ducă la realizarea dezarmării generale și care să constituie cadrul de desfășurare a negocierilor viitoare de dezarmare, multilaterale, bilaterale sau regionale.

11. Raportul menționează că pentru îmbunătățirea activității Comitetului de dezarmare de la Geneva vor fi necesare stabilirea unui plan de lucru de lungă durată, prezentarea de rapoarte periodice mai complete asupra negocierilor bilaterale, întărirea funcțiilor de bune oficii și arbitraj în cadrul comitetului

și desfășurarea negocierilor prin grupuri de lucru, întărirea voinței statelor de a negocia.

12. Participanții la Conferință au propus ca în stabilirea listei de priorități, cea de-a doua Sesiune specială să ia în considerare următorii factori: a. Necesitatea unui acord rapid de a împiedica o escaladare ireversibilă a cursei înarmărilor. De exemplu, ar trebui să se acorde o atenție specială sistemelor de arme noi care, după ce au fost produse sau desfășurate, nu ar mai putea fi controlate în mod efectiv, din cauza dificultății de asigurare sau verificare. b. Importanța fiecărei măsuri în avansarea procesului de dezarmare și în reducerea riscului de război. c. Oportunitatea ca măsura să facă obiectul unui acord. d. Impactul probabil pe care l-ar avea asupra guvernelor și a conducătorilor lor discutarea acestor măsuri în cursul sesiunii speciale.

13. Participanții au fost de acord că Sesiunea specială va trebui să producă atât un program pe termen lung, cât și progrese substanțiale în direcția unor obiective apropiate.

14. În domeniul măsurilor specifice de dezarmare, participanții au subliniat necesitatea elaborării de măsuri cu înaltă prioritate care să oprească și să întoarcă cursa înarmărilor. S-a preconizat ca în lista de priorități a Sesiunii speciale să fie incluse următoarele două domenii: negocierile cu privire la limitarea armamentelor strategice și încheierea unui tratat cuprinzător de încetare a experiențelor nucleare, concomitent cu întărirea tratatului de neproliferare a armelor nucleare. Alte măsuri preconizate de participanți pentru a fi incluse pe lista de priorități cuprind: a. Măsuri suplimentare pentru a împiedica militarizarea spațiului extraatmosferic, inclusiv interzicerea armelor împotriva sateliților; b. Noi zone denuclearizate; c. Acord asupra forțelor nucleare din Europa; d. Garanții de securitate pentru statele nenuclearizate, inclusiv un acord cu privire la nefolosirea armelor nucleare împotriva statelor nenuclearizate; e. Îmbunătățirea procedurilor și asigurărilor de verificare, inclusiv propuneri pentru un sistem ONU de verificare sau de sateliți; f. Un tratat cu privire la armele radiologice; g. Un tratat cu privire la armele chimice; h. Reduceri ale armamentelor și forțelor convenționale, în special armele convenționale și bugetele militare; i. Restricții în transferul de arme convenționale; j. Măsuri de creare a încrederii; k. Conferință mondială de dezarmare.

15. În privința modului de abordare a problemei dezarmării, participanții au fost

de acord că principala abordare este aceea a negocierii și încheierii unor tratate și convenții cu caracter obligatoriu care să conțină măsuri de dezarmare. Totodată, au fost preconizate și alte moduri de abordare cum ar fi: a. Acceptarea voluntară de către state a unor restricții neformale; b. Dezvoltarea unor norme sau coduri, neobligatorii juridic, de etici în domeniul armamentelor și securității; c. Instituirea de moratorii; d. Inițiative independente ale unui stat sau grup de state, cum ar fi limitarea sau reducerea temporară a armamentelor, care să fie condiționate reciproc; e. Dezvoltarea unor măsuri de creare a încrederii care ar reduce tensiunile și ar face să descrească pericolul de război prin greșeală de calcul, cum ar fi notificarea manevrelor sau mișcărilor militare, sau observarea internațională care ar face să crească securitatea statelor; f. Stabilirea de către fiecare națiune a unei proceduri care să asigure că, ori de câte ori se ia o decizie referitoare la securitatea națională, se va avea în vedere în ce măsură decizia este de natură să afecteze cursa înarmărilor și să ajute sau să împiedice progresul către dezarmare.

16. Participanții la Conferință au arătat necesitatea ca cea de-a doua Sesiune specială pentru dezarmare, prin rezultatele concrete care se așteaptă de la ea, să contribuie la lărgirea mișcării în favoarea dezarmării; ei au preconizat, de asemenea, ca în acest scop să fie întreprinse eforturi de către ONU, guvernele statelor membre, organizațiile regionale și cele neguvernamentale. Este necesar ca publicul larg să înțeleagă mai bine problemele dezarmării, faptul că progresele în acest domeniu asigură realizarea telurilor lor de dezvoltare a securității, promovarea drepturilor omului, protecția mediului inconjurător. Vor trebui folosite toate mijloacele de educație publică și informație, ca publicațiile, buletinele, adunările, seminariile, scrisorile, mărcile postale, filmele, radioul și televiziunea pentru mobilizarea opiniei publice. Mijloacele de informare să prezinte cu acuratețe toate manifestările în favoarea dezarmării. Parlamentarii să participe în număr crescând și activ la mișcarea în favoarea dezarmării. Va trebui să se aibă în vedere, de asemenea, lansarea unei „Campanii mondiale de dezarmare” și constituirea unui fond în acest scop. Totodată, se preconizează elaborarea de măsuri pentru influențarea politicii guvernamentale în sens favorabil dezarmării.

17. Expresie a convergenței de opinii exprimate de experți din diverse țări, Raportul

Conferinței organizate de Fundația Stanley atrage atenția asupra gravității deosebite a pericolului pe care cursa fără precedent a înarmărilor îl creează astăzi pentru pacea lumii, pentru securitatea și viața popoarelor și asupra responsabilității cu care toate statele trebuie să acționeze fără întârziere pentru a curma și răsturna această evoluție primejdioasă, pentru a se trece de la vorbe la fapte, la măsuri efective de dezarmare.

După cum a subliniat recenta reuniune științifică „Oamenii de știință și pacea”, care a avut loc la București, trebuie acționat

astfel încât genul uman, știința și tehnologia să fie folosite nu pentru crearea de arme, nu în scopuri de distrugere, ci exclusiv în scopuri pașnice.

În acest sens, al acțiunii eficace pentru stoparea cursei înarmărilor, pentru trecerea hotărâtă la dezarmare și în primul rând la dezarmare nucleară, România consideră că o importanță deosebită revine celei de-a doua Sesiuni speciale a Adunării Generale O.N.U. consacrate dezarmării.

Aureliu Al. Cristescu

Trădătorii, trădătorii, trădătorii... Todor Brănduș, profesor de istorie la Institutul de Științe ale Literaturii și Științe ale Religiei, în prefața cărții „Trădătorii. Lăviștii trăsăturii deosebite ale caracterului românesc” (Editura „Știința”, București, 1980), prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc. Într-o lucrare deosebită de interesantă și bine documentată, autorul prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc. Într-o lucrare deosebită de interesantă și bine documentată, autorul prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc.

După cum se vede din cartea lui, țara noastră este un teritoriu deosebit de interesant, din punct de vedere istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc. Într-o lucrare deosebită de interesantă și bine documentată, autorul prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc.

Trădătorii, trădătorii, trădătorii... Todor Brănduș, profesor de istorie la Institutul de Științe ale Literaturii și Științe ale Religiei, în prefața cărții „Trădătorii. Lăviștii trăsăturii deosebite ale caracterului românesc” (Editura „Știința”, București, 1980), prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc. Într-o lucrare deosebită de interesantă și bine documentată, autorul prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc.

Trădătorii, trădătorii, trădătorii... Todor Brănduș, profesor de istorie la Institutul de Științe ale Literaturii și Științe ale Religiei, în prefața cărții „Trădătorii. Lăviștii trăsăturii deosebite ale caracterului românesc” (Editura „Știința”, București, 1980), prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc. Într-o lucrare deosebită de interesantă și bine documentată, autorul prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc.

Trădătorii, trădătorii, trădătorii... Todor Brănduș, profesor de istorie la Institutul de Științe ale Literaturii și Științe ale Religiei, în prefața cărții „Trădătorii. Lăviștii trăsăturii deosebite ale caracterului românesc” (Editura „Știința”, București, 1980), prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc. Într-o lucrare deosebită de interesantă și bine documentată, autorul prezintă o analiză de structură a țării noastre, din punct de vedere european, istoric, cultural, lingvistic, etnic, de locuitori etc.